

ด่วนที่สุด

ที่ นร ๐๕๐๘/ว ๓๔๕

สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี
๖๖๖ ถนนบรมราชชนนี
เขตบางพลัด กทม. ๑๐๗๐๐

๑๓ พฤศจิกายน ๒๕๕๑

เรื่อง การถวายพระสมัญญาแด่สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ เจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา
กรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์

เรียน รอง-นรม., รัฐ-นร., กระทรวง

ด้วยกระทรวงศึกษาธิการได้ขอให้นำเสนอคณะรัฐมนตรีพิจารณาให้ความเห็นชอบ
การถวายพระสมัญญาแด่สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ เจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา กรมหลวงนราธิวาส
ราชนครินทร์ ว่า “พระกัลยาณมิตรอาจารย์” หมายถึง “พระอาจารย์ผู้เป็นกัลยาณมิตร
ที่ประเสริฐ” เพื่อเป็นการสำนึกในพระกรุณาธิคุณด้านการศึกษาที่มีต่อวงการศึกษาของประเทศ
และของปวงชนชาวไทยอันหาที่สุดมิได้

คณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อวันที่ ๑๑ พฤศจิกายน ๒๕๕๑ เห็นชอบตามที่
กระทรวงศึกษาธิการเสนอ

จึงเรียนยืนยันมา

ขอแสดงความนับถือ

(นายสุรชัย ภูประเสริฐ)
เลขาธิการคณะรัฐมนตรี

สำนักอาลักษณ์และเครื่องราชอิสริยาภรณ์

โทร. ๐ ๒๕๔๖ ๘๓๐๔

โทรสาร ๐ ๒๕๔๖ ๘๓๐๕

www.cabinet.thaigov.go.th

ด่วนที่สุด

ที่ ศธ ๐๒๓๔/๓๕๖๕

กระทรวงศึกษาธิการ

กทม. ๑๐๓๐๐

๖ พฤศจิกายน ๒๕๕๑

เรื่อง การถวายพระสมัญญาแด่สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ เจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา กรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์
เรียน เลขาธิการคณะกรรมการรัฐมนตรี

อ้างถึง หนังสือสำนักเลขาธิการคณะกรรมการรัฐมนตรี ที่ นร ๐๕๐๘/ ๑๓๔๙๐ ลงวันที่ ๒๓ กันยายน ๒๕๕๑

สิ่งที่ส่งมาด้วย เอกสารประกอบการประชุมคณะกรรมการรัฐมนตรี จำนวน ๘๐ ชุด

ตามหนังสือที่อ้างถึง สำนักเลขาธิการคณะกรรมการรัฐมนตรีได้ขอให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
พิจารณาเสนอความเห็นประกอบการพิจารณาของคณะกรรมการรัฐมนตรี กรณีกระทรวงศึกษาธิการเสนอถวาย
พระสมัญญาแด่สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ เจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา กรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์ โดย
ขอให้กระทรวงศึกษาธิการหารือร่วมกับสำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรีและราชบัณฑิตยสถานอีกครั้ง
ความละเอียดแจ้งแล้วนั้น

เรื่องเดิม

กระทรวงศึกษาธิการได้ประชุมคณะที่ปรึกษาและคณะกรรมการดำเนินการกำหนด
พระสมัญญาถวายแด่สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ เจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา กรมหลวงนราธิวาส ราชนครินทร์
เมื่อวันที่ ๑๔ ตุลาคม ๒๕๕๑ โดยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ (นายศรีเมือง เจริญศิริ) เป็น
ประธาน พิจารณาเห็นว่า พระสมัญญาทั้งสองมีความเหมาะสมและความหมายชัดเจน จึงมีมติกำหนด
พระสมัญญาเป็นพระสมัญญาไว้ ๒ รูปแบบ คือ " พระปิยโสทรเชษฐภคินี กัลยาณมิตรราชจารย์ " และ
" พระปิยโสทรเชษฐภคินี " กัลยาณมิตรราชจารย์ " หมายถึง "สมเด็จพระพี่นางผู้ร่วมอุทรพระบาทสมเด็จพระ
พระเจ้าอยู่หัวผู้เป็นที่รัก พระอาจารย์ผู้เป็นกัลยาณมิตรที่ประเสริฐ" โดยได้หารือไปยังราชบัณฑิตยสถาน
และสำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี เพื่อพิจารณาเกี่ยวกับรูปแบบการเขียนที่เหมาะสมและสม
พระเกียรติสูงสุด เพื่อนำเสนอคณะกรรมการพิจารณาให้ความเห็นชอบต่อไป

ข้อเท็จจริง

กระทรวงศึกษาธิการ ได้รับแจ้งจากราชบัณฑิตยสถาน และสำนักงานปลัดสำนัก
นายกรัฐมนตรี เกี่ยวกับรูปแบบการเขียนที่เหมาะสมและสมพระเกียรติสูงสุดแล้วได้ข้อสรุปดังนี้

๑. ราชบัณฑิตยสถาน โดยคณะกรรมการกำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการใช้ภาษาไทย
พิจารณาเห็นว่า ไม่ควรนำคำว่า พระปิยโสทรเชษฐภคินี และ พระกัลยาณมิตรราชจารย์ มารวมเข้า
ด้วยกัน เพราะคำแรก เป็นคำแสดงความเป็นเครือญาติกับพระมหากษัตริย์ เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับ
พระมหากษัตริย์โดยตรง ส่วนคำที่สองหมายถึง พระอาจารย์ผู้เป็นกัลยาณมิตรที่ประเสริฐ เป็นเรื่อง
ที่เกี่ยวข้องกับประชาชน จึงไม่ควรนำทั้งสองเรื่องที่แตกต่างกันนี้มารวมกันไว้ด้วยกัน

/ ๒. สำนักงานปลัด ...

๒. สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี (สำนักงานคณะกรรมการเอกลักษณ์ของชาติ) ได้ประสานเป็นการภายในแจ้งให้ทราบว่า ได้หารือผู้ทรงคุณวุฒิหลายท่านแล้วมีความเห็นไปในแนวทางเดียวกันกล่าวคือ ไม่ควรนำพระสมัญญาทั้งสองคือ พระปิยโสทรเชษฐภคินี ซึ่งเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับพระมหากษัตริย์โดยตรง กับคำว่า พระกัลยาณมิตรอาจารย์ ซึ่งเกี่ยวข้องกับประชาชน มารวมไว้ด้วยกัน และการกำหนดพระสมัญญาไม่ควรมีความยาวเกินไป

ข้อพิจารณา

จากผลการพิจารณาของทั้งสองหน่วยงาน กระทรวงศึกษาธิการพิจารณาแล้วเห็นว่า เพื่อเป็นการถวายพระสมัญญาแด่สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ เจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา กรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์ ที่เหมาะสมและสมพระเกียรติอย่างสูงสุด โดยเฉพาะพระกรุณาธิคุณด้านการศึกษาที่มีต่อ วงการศึกษาของประเทศและของปวงชนชาวไทยอันหาที่สุดมิได้ โดยมีบังคับควรต้องกล่าวอ้างถึงความเป็นเครือญาติกับพระมหากษัตริย์ และพระสมัญญาดังกล่าว ซึ่งผ่านการพิจารณาของคณะกรรมการดำเนินการกำหนดพระสมัญญาถวายแด่สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ เจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา กรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์ ที่ประกอบด้วยผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิด้านการใช้ภาษาไทยจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมถึงราชบัณฑิตยสถานมีความเห็นสอดคล้องว่าเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับประชาชนด้วยแล้ว จึงเสนอการถวายพระสมัญญา “พระกัลยาณมิตรอาจารย์” หมายถึง “พระอาจารย์ผู้เป็นกัลยาณมิตรที่ประเสริฐ” แด่สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอเจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา กรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์ ในนามของกระทรวงศึกษาธิการ เพื่อนำเสนอคณะรัฐมนตรีพิจารณาให้ความเห็นชอบต่อไป

ประเด็นนำเสนอคณะรัฐมนตรีพิจารณา

ให้ความเห็นชอบพระสมัญญา “พระกัลยาณมิตรอาจารย์” หมายถึง “พระอาจารย์ผู้เป็นกัลยาณมิตรที่ประเสริฐ” เพื่อถวายแด่สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอเจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา กรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณานำเสนอคณะรัฐมนตรีพิจารณาต่อไป

ขอแสดงความนับถือ

(นายศรีเมือง เจริญศิริ)

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ

สำนักงานปลัดกระทรวง

สำนักกิจการพิเศษ

โทร. / โทรสาร ๐ ๒๖๒๔ ๖๒๙๗

ด่วนมาก

ที่ นร ๐๑๐๔/๑๐๙๗๖

สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี
ทำเนียบรัฐบาล กรุงเทพฯ ๑๐๓๐๐

๕ พฤศจิกายน ๒๕๕๑

เรื่อง การถวายพระสมัญญาแด่สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ เจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา
กรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์

เรียน ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ

อ้างถึง หนังสือกระทรวงศึกษาธิการ ด่วนมาก ที่ ศธ ๐๒๓๔/๓๗๑๖ ลงวันที่ ๒๗ ตุลาคม ๒๕๕๑

ตามหนังสือที่อ้างถึง กระทรวงศึกษาธิการได้ขอความเห็นสำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี เพื่อประกอบการพิจารณาของคณะรัฐมนตรี เรื่องรูปแบบวิธีการเขียนที่ถูกต้อง และเหมาะสมของ พระสมัญญาใหม่ ซึ่งคณะที่ปรึกษาและคณะกรรมการดำเนินการกำหนดพระสมัญญาถวายแด่สมเด็จพระ เจ้าพี่นางเธอ เจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา กรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์ กระทรวงศึกษาธิการ พิจารณาเห็นว่า มีความเหมาะสมและสื่อความหมายได้ชัดเจน รวม ๒ แบบ ความแจ้งอยู่แล้ว นั้น

สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี ได้มอบหมายให้สำนักงานเสริมสร้างเอกลักษณ์ ของชาติ พิจารณา ซึ่งสำนักงานฯ ได้เรียนถามความเห็นจากศาสตราจารย์ ดร.ประเสริฐ ณ นคร และคุณหญิงกุลทรัพย์ เกษแม่นกิจ ราชบัณฑิต ผู้ทรงคุณวุฒิด้านภาษาไทย แล้ว มีความเห็นว่า

๑. พระสมัญญาดังกล่าวไม่เหมาะสม เพราะยาวไป ไม่ถูกต้องตามหลักการเขียน พระสมัญญาซึ่งต้องสั้น กระชับ ได้ใจความ และสื่อความหมายได้ดี

๒. เมื่อนำพระสมัญญาทั้ง ๒ มาต่อกัน จะทำให้มีความหมายสับสน กล่าวคือ วรรคแรก “พระปิยโสทรเชษฐภคินี” แปลว่า “พระพี่นางผู้ร่วมอุทรของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวผู้เป็นที่รัก (ของปวงชน)” ส่วนวรรคที่สอง “กัลยาณมิตรอาจารย์” มีความหมายว่าพระองค์เป็น “พระอาจารย์ผู้เป็น มิตรผู้ประเสริฐ(ของปวงชน) หากจะให้มีความชัดเจนจะต้องเขียนว่า “พระปิยโสทรเชษฐภคินี ผู้เป็น พระกัลยาณมิตรอาจารย์” หมายความว่า “พระพี่นางอันเป็นที่รักผู้เป็นอาจารย์ที่เป็นมิตร(ของปวงชน)” แต่ข้อความก็จะยาวไป ไม่เหมาะสมที่จะใช้เป็น พระสมัญญา

/๓. หากกระทรวง...

๓. หากกระทรวงศึกษาธิการยืนยันต้องการถวายพระสมัญญาดังกล่าว คุณหญิงกุลทรัพย์ พิจารณาให้เขียนว่า “พระปิยโสทรเชษฐภคินี กัลยาณมิตรอาจารย์”

๔. อนึ่ง คุณหญิงกุลทรัพย์ ได้เคยเสนอความเห็นไว้ชัดเจน และสำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี ได้แจ้งสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีทราบแล้ว ตามหนังสือสำนักนายกรัฐมนตรี ที่ นร ๐๑๐๙/๒๕๓๕ ลงวันที่ ๑๕ พฤษภาคม ๒๕๓๕ ว่า พระสมัญญา “พระกัลยาณมิตรอาจารย์” มีความหมายที่จะสวดดีพระองค์ท่านที่ทรงบำเพ็ญพระราชกรณียกิจด้านการศึกษาเพียงด้านเดียว ไม่ครอบคลุมพระกรณียกิจอื่นนานัปการที่พระองค์ทรงบำเพ็ญ อีกทั้งยังมีความหมายว่า เป็นอาจารย์ “ที่เป็นมิตรอันประเสริฐ (ของปวงชน)” ซึ่งเป็นการไม่เหมาะสมที่จะนับพระองค์ท่านเป็นเพื่อนหรือเป็นมิตรของสามัญชน และได้เสนอพระสมัญญาที่พิจารณาว่าเหมาะสม สื่อความได้กว้าง ว่า “พระปิยโสทรเชษฐภคินี” เป็นคำที่คิดขึ้นโดยเทียบกับคำว่า “พระปิยมหาราช” และ “พระมหาธีรราช” ซึ่งมีได้กล่าวถึงพระราชกรณียกิจของพระมหากษัตริย์ ทั้ง ๒ พระองค์แต่อย่างใด หากแต่เป็นคำกลาง แสดงความหมายว่าทรงเป็นที่รักของปวงชน น่าจะสื่อความแก่ผู้ที่เรียกขานได้ดี เพราะโดยนัยยะบุคคลที่จะเป็นที่รักของปวงชน ย่อมต้องมีคุณสมบัติอันเป็นที่เคารพนับถือหรือเป็นผู้มีคุณูปการเป็นที่ประจักษ์แก่บุคคลโดยส่วนรวม

ดังนั้น สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี จึงขอยืนยันความเห็นเดิมที่เคยเสนอไว้แล้วว่า สมควรถวายพระสมัญญาว่า “พระปิยโสทรเชษฐภคินี”

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบ

ขอแสดงความนับถือ

(นายนิติ เปรมปิติ)

ปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี

สำนักงานเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติ

โทร. ๐๘ ๔๐๐๐ ๐๕๕๕